U Harib wa U Saek

S. Quotient Sumer

lam - I Burom ka Tre Wakha

I Neh u Sah Kylla r'ta

Iei hok tre da kune
S. Quotient Sumer

Published by:
Mrs. Riwotki Laloo, Panaliar, Jowai.
Art and Design by:
Printed by:
Techlife, KNB Road, Lawmusiang, Jowai.
Printed at:
Myntoilang Printing Works, Jowai.

U
Harib
Wa U
Saek

"KINI TOH KITAE KI BRU WA U SYIEM U KMAI LEH DANG THARU"

Da u
S. Quotient Sumer

CHBEHLANG

Sdang o u purae ia kani ka Droma "U Harib Wa U Saek" nadooh khynde duna i miet, tae dep o hadooh khatwi waje, khlem sniawthooh iei wa her i por. Katwa nang purae, kattae nang bang pynrap wei rakhai samen ia ki ktien ki nia, wa ki kam u Harib. Kani ka Droma, da phalang ko ia "I Jabein" i wada pyrkhat sani bha kammon u riñ dur ia ka ha katae ka rukom wow ie ko u pynrkhai, u e jingsneiñ wei wow pynsakhiat ia ka rukom longbru manbru heini ha pyrthai. U bru la chalak u kat wa chalak i-leh, ym iie u u chem iei suk i wa paka la dym tip u u kwah iei Maia. Hei Manbru, hap lai i lyngba ki luti kiwa kyllain, tangwa iie ko u man kawa suk lada iie i u lai dei mynsien iwa bait, iwa chisur. Kani da pynsakhiat ko leh wa i "Sih" i "Tieñ" i "Sorsa" waroh da chna da kitae ki "Harib jat" kiwa kyllain ka man, ka long. U pyrkhat du iei "Pran" iong i da hi samen, pynsni ko ia kiwi tawan. Neibhah ka Bha ka Miat ha ka Imlang Sahlang toh u em ko katae ka Maya, ka Warom mar-kylliang ioh u ie u tia, u toor chakhmat hei manbru. Bunsien, juh chem i wa pyn-i da hi wa chna jar la ka Nusib kat heiwon iie i u hun iei wada pynkham.

Dei wyrai iong u Tre Kirot, i oo l uti o w adaw m ih c hooh napdeiñ iong i kiwa em i sniaw kaw Ma S.Q. Sumer kiwa kwah nadooh nud u pynneh pynsah ia ka ktien ka thylliej iong i hei thoh hei tar neibhah, lada wiar dei ktien, ka jait bru i-leh iie ko u wiar.

E wa U Tre u emlang u chirrup wa oo chilynter ki sngi iong oo.

"Hei Doom, hei langoñ, toh u ia chbeh,
Jar la ka Lutran, u pynkmai, pynneh;
La ia man Saek, u wiar nae neh hajooh,
La dei man Harib, dei khangtleiñ u Sooh;
Lada "Tae Stae" chi "Tae Stae" u kieh iong Saek i,
Kammon seiñ u man, ka Mynried Mynkawi?
I "Suk", ym chong i hei sian nae ha ka poisa,
Em i du hapdeiñ ka Maia-Saia"
Chihajar Ngooh

Ms. P.P. Pasleiñ

EPHANG

Ki Waheh, i tae, kamwa 60 snem nachwa, hadien da dep ia miet ki, han ngiah ki katwa ngiah nei kreh nei khih, kup ki da ka Ryndiatlem, Wyrki nae ka Lui-tkiah hei wow lai li pynyoh lok ïa ki jan yung jan sem kiwa em ha ka kjut ka chitom, kam i dooh nei yap i sa nae na ka oor ka hap, iwa hei manbru ym em wa ïe u lait.

Tae, du wa wan kini ki waheh, ya mih ki khon khynroo khon khyll ood kamjooh ki khynnah khontlung iong ka yung wa na kiwi leh ki yung wow ïa em hajan ki Waheh dei khmat wa muhot wa chong lakhi, wow ia ap kyndiang ia ki ktien snein ktien kroo kiwa kammon u ioh ïa ka mynried ka man kawi kawa phooh wa phien, ka wow lait na ka thok ka chukor, na ka pan na ka mylla para. Ka wom dam de ki u ban ktien toh ïei emkam "*ka Nongkylliang.*"

Chooh chooh, i pynïoo pynkdaw, i snein i kroo, pynpoor ki sa ki parom u khana ki wa em ha ki ki pharchi wa bha chaphang i manbru i longbru. Rap boonsien an, khana ki ïa ki parom kiwa ki wa thiah leh khyrngiat ki, kiwa kjut leh suhr'khai ki, teiñ teiñ pynmyllin ko ïei tae i chitom ki, kawa pynmyllin haroh ïa kiwa chait ïei wom ïe ki u kun u kset war'khai ki da jnang wei trekpoh.

Hah-o, kawi na kitae ki parom toh chaphang **"U HARIB WA U SAEK"**. Kani wot sae ka wada pyrchang o u pynchong pynthiah hei dur ka Droma, hei ktien Jwai yong i dahi, deitae, i mu i mut wow yoh thaw i ha ka ***Puron Puthi*** kam kiwi.

Chihajar Ngooh

S.Quotient Sumer



YAPYNCHIAP

Katwa yie u tip u chem, u Woh Albin R. Pariat, yie u ong watoh uwa nyngkong uwa da thoh da pynmih ya ka kot hei ktien Jaintia ha u snem 1935 kawa pyrtuid "Rwai Pnar" kawa kynthup ia ki **Rwai Niam** wa ki **Rwai Tympang**. Tae kamwa 25 snem hadien, itae ha u snem 1960, u Waheh S.Q.Sumer da pynmih wan u ya ka kot **"Parom Rwai Pateiñ Syiem Ka Ri Jaintia wa kiwi"**. Hadien kani ka kot sniaw kam wada langam kiaw, ym em de kiwi tawan ki kot wada thoh da pynmih hei ktien Jaintia kat hadooh u snem 1976-77, wa u Professor (Dr) Barrister Pakem da yah khmat u wow pynmih syndon da kawi ka SEIN wa pyrtuid **"Ka Seiñ Ktien wei Thoh Jaintia"** ka wada yie leh u pynmih ya ka Almanak yong ka hi ha u snem 1977.

Tae, hawa wyrchaw lang o yei ni imut yong kite ki arngut ki waheh wa yei man i khie yong kate ka Seiñ, jan yeiñ ki ha kajooh ka wi don ka Narim kawa ong, **"Im I Ktien – Im Ka Jaidbru"**. Tae, e o u dak "?" Waheh ha nga ha phi hawa da yoo i sa kani kawi ka kot wa u Wh. Sumer da thoh da pynmih u hei dur ka Droma Chaphang **U HARIB WA U SAEK** wow kut ko du hei wow purae hi-eh i ka, nae booh i ka chapoh duli chapoh tympsiang donhi?

Nga ym ong o iyi iyi leh chaphang kani ka kot neibhah nei pyrtuid hi ko ileh datoh wa kawi pakawi ka thlu yung ki khon u 7 Trep 7 Wasa la em ki heiwon iwon ileh wow elad ki wow psiah ko.

Nanglai Chaphrang Ma Sumer, U Tre Kirot U Emlang U chirrup wa me.

Chihajar Ngooh,

(P. Nongtdu)
Principal
Jaintia Eastern College, Khlieriat

YAKYNTU

Sniawkmen o u tip wa u Ma S.Q. Sumer, uwi na ki nongthoh kot na pyrdi ki khon ka Ri Jaintia Pnar wow pynmih u hei ktien Jaintia ya ka droma chaphang **U Harib Wa U Saek**, ka wa ngeit skem o wymtoh du ki Jaintia wow purae ka, wa kiwa na bar leh kiwa tip hi u klam Jaintia wom dam ki ka u purae. Ileh kamtae? Yeini, ieh o haphi kiwa purae ka, wow wichar wow rai.

Yooluti o wa ki khon khynroo khyllood wa em ka "Sap" wow ya bood-late ki ya ki dienkjat u Ma Sumer wow pynneh pynsah yei ktien yong i dahi hei thoh hei tar wymtoh du hei klam donhi.

Chihajar Ngooh

(N.Lyngdoh, MLA)
Parliamentary Secretary
Govt. of Meghalaya



CHBEHLANG

Hadien wada dep purae o ya kani ka kot Komic **"U Harib Wa U Saek"** wada thoh da u waheh S.Q. Sumer, sniaw o kam wow ong wa danda kani ka droma wada thoh da pynmih ya ka yow yoh u yarakhai, tang wymtoh kamtae, neibhah hei yoohei chem yongnga, i hi, ha kani ka juk leh im i ha pyrdi ki Harib wa ki Saek.

E wa ki dak wada yah luti u waheh Sumer u nanglai ko chakhmat wow nang pynroi ko ya ka thoh ka purae ha Ri Pnar dei ktien yong i dae u nang ku ko chakhmat.

Chihajar Ngooh.

B.Lamare
Ex-Inspector of Schools,
Jaintia Hills District

Droma

"U Harib Wa U Saek"

Pyrda - 1

U warep dang pyniuh masi u ha hali. Rap jngai hajrong u loom kynthong em i trep wa chong wa sah u chiruk wa ka kurim u. Heini i por, u Harib u wa uiñ sawari neitae, pait lyngoh u iei wa spaiñ ki phare iei doh u wi u masiloor.

Harib....... Loor mi ma? Myntu u snem tae yoosar u smat phi u ioh u bet , neibhah pun na katni leh da taber i bneiñ. Nae, kammon ?

Warep...... I tae na ai lam raw wan ko ha u nai san tae, jan kamtae hi.

Harib....... Yoosar, wa man-kha u tu u masi mi mo, warap sang ka phare oo kattu kattu ?

Warep.......Tae, stae! Kammon u leh nae ma?

Harib....... Ado! Chir'ta wa rep, 'ymtip mi tang yei tae! Thaw kyllaen oo dei tai i khyndaw wasoo, thaw yoo wa dang nood u tang u lis'u.

Warep...... (Khleh wot yei tae i khyndaw wa soo tae kyllaen. Chem sakhiat womem de tang i symbe phare) Ish! Poi mi kaw Blai wot-nu wom pynjohkhe mi, cha nga ngein nae kaw syniaw. Chihajarngooh yei wa pynjohkhe mi.

Harib..........Nei won dih um mi Ma. Theit sui jngut ktieh hi kani ka duit.

Warep .... Dieh Ma li dih neitai na yung. Em hi ka tymmen ha yung katni - dieh ham dih neitu.

Harib .... Itai heitai mo Ma. Tae boi ym tipmit ko nga, tae. ym e ko?

Warep......... Bi! Kammon sang u dam ko u e. Lam e ko tae, me kbai wan.

Harib..........(Napchem da kbai)
Ñia, Ñia, ym em bru marieh. O! Ñia!

Tymmen....... Hoi! (mih wot)
O, ileh Ma, ï lithooh mi. Mo, wa emkam mi yow tymmen. U tai heitai dang loor.

Harib..........Ini wa wan o tae Ñia, wa phah u ru u tymmen pho nga sae, wow li him poisa na pha lespah tyngka wada dai a oo u tai u masi wasoo ia oo.

Tymmen...... Ka poisa ï? Nga ymtip o me ! Dieh phah da oo, dieh!

Harib......... O Ma! Oo Ma, ym e ko nae.

Tymmen.......Ymtoh wom e o. Yoo mi kat dei yadai y athied toh u wan u da oo. (heitae, kbai an ko da ka wow pyn-ky'i)

Tymmen! OoTymmen, u e o ?

Warep......... Tae, kammon theij. E, na ong pha, kawa kammon, du kat ka tae leh daw pun-ky'i wan cha nga.

Harip.......... Da ong o na ong. Yoo pho ñia, wa pha sakhiat wom pu jooh yachem, wom pujooh ya tipmit i. Wa oo tae, nadooh i por khynroo, nuwa theh da ka um how tharu syiar leh ym joo de. To, nei ni sae u ya tip wan i mo!

Tymmen.... Hoh kani, Tae, cha me leh yoh mi u man khih man khan, tae, cha i leh yoh u nang heh nang kmai i rep i riang-mo Ma.

Harib......... Tae, hei manbru tae, toh ka ya e kylliang, ka ya chan kylliang; Ka yadai kylliang ka yasu kylliang don wa emkam. Chongsuk mo, Ñia!
(neitae, lai biang u cha u warep)

Harib..........Me tae, ma toh u wa em bhah dooh ha pyrthai, wa yoh mi ka bei ki khon kawa tip bru tip Blai, Ka wa tip akor tip burom, kawa chynna jngai, wa ka mynried kawa suk wasaiñ toh du nei mynsien ia kreh lang, iwa ïa bang snein bang kroo, yatoh yabiang chiyung chisem, la dooh la duk, itae toh i bneiñ.

Warep.........(chmuiñ wa suhrakhai).
Itae, nu wym man i kam tae, tae u yasuk i mo u ya chong yasah du arngut chapoh khloo?
(Tae, du wa palat u Harib, hei tae poi ka tymmen u, li pait ko yow tae u masi wadang thied thyme)

Tymmen......Tymmen! u won u tae u masi wa dang thied thymme mi?

Warep......... U Masi yï ? Ileh kylli pho kamtae?

Tymmen......Tae, kawa kammon ka poisa wa phah li him mi how tu u bru, Lespah tyngka?

Warep..........Hai! hai! da dep kattae, da e hi wot p ho r ae? Hai! hai! dachoh i tdong yei khlieh, da kylla poisa ka um du Chikhlak.

(khlem sñiawthooh heitae heitae, sbaek chong u syndet ha ktieh hali, wei sngoh thnga pun ya oo).

Tymmen........Hym! yong wa chaniah beij. Tip kawa neiwon neiwon ka bru leh phah bait cha yung, datoh hi u chah thok chah chukor mi. Meitae tae, nu wa me toh u wa paikynda uwa em jabieñ bru ymtoh i jabieñ sniang, tae, du nei wa pynky'i o ya me ar le sien leh toh u sñiawpher mi-toh u wan mi! To, dang du ka poisa wadep- du wa dang leit i bru.

Pyrda 2

Ka bei wow khon samen u yong ka, u Saek, han da chynna ko phlet nae wa em i duna ha oo, han kattae neileh thooh bait ko ki lad ki luti ki wow pynhoibru oo.

Bei………Sow ni u tpu u pyndai o me, tae lam hoi de seini tae, nga ymtip de o kammon u leh cheiwon u poi mi ha wa kat i wa ong o u leh mi tae, ky'i at-takaraeng bait mi.

Saek……Tae stae.

Bei………Tae chistae! wa ky'i u ru. Beij tae ka beij sniang sakhiat. Hoh, dieh li dai katni hi wot kat wom putoh i por dih cha ki bru. Tae, kat kiwa pan tae e, chityngka chitymmoh. Sñiaw mi?

Saek……..Hae! hae! ka bei tae!

Pyrda 3

Rah yung u Saek su u chang. Ym em tpu de. Ka poisa dai tpu leh suda. Ngaiñtharu ka Bei u.

Saek........Bei o Bei! (kbai u ka na pchem)
Bei, da lut u tpu. Da e o kat ya kiwa pan. Chkeh o na ong bei? (hae, hae rkhai u).

Bei.........Chkeh mi i tae Saek kam u Symbe hakhap moo, u wa mih khlem sla khlem soh.
Kawon ka poisa dai tpu mi? Chiboi da noh mi ka sae Saek!

Saek........Daw yoh. Ado! ka bei daw yoh tae!

.

Bei.........Yei daw yoh tae daw yoh mi stae han manda rim wa ka chieñ leh. Tang khana, ha ki ï dai mi, yoh o u lipan da nga?

Saek........Chae ka Bei, kammon kamtae? Ong pho, E, kat ki wa pan, tae nga da e du wa pan ka ksaw 'wuk-wuk', du wa pan ka sniang 'kaeh-kaeh kooh-kooh' duwa pan ka blang 'meh-meh'. To, bei daw yoh.

Pyrda 4

U Harib, hae hae wa ngiah. Ha chiteiñ riat ya chem u wow wi u bru wa kit kba na loom. Khana u yow ni u bru wada lut ki kseh u wa daiñ dusmon ki nongchoon.

Harib........Ma! Ma! Yachem o yntu wa ka kurim mi, tae kylli ko yanga chei won u lai mi, tae ong o ya ka wow li uiñ ke hi eh o cha loom. Heitae,ong ko wa la yachem o wa me, wow khana o ya me wa ki kseh phi da lut wa daiñ dusmon ki bru ynne ynne hi wot. K a k atni d a l ai k o c heitae, t ae yoh m i k a u bood.

Bru..........Ade! kammon kamtae! Da phet ko cheitae? Boi thok mi? Hai hai daw chah daiñ ko sa ka!

Harib........Kammon u thok o nae ma. Nu dei wom em tae u tip hi-eh o u khana ya me. To, mo Ma, nga da dep yarap khana o ya me kamtae, tae sah ha me, la jlood mi u ieh ka, ka kurim du ka wa ki tae ki bru.

Bru...........Ileh u dam o u ngait nae Ma, ish ka pyrthai katni, wom sarom wom ñiawsang de ko wow tooh wow knieh bor nei hok kiwi.

Tae, kammon u leh su ieh hi o u ni u kba heini, yoh u lai o katni katni cheitae ya samboi u syllad ko y a ka kam syllad nad, nei bhah wom dam ko u ya kak kak wa ki. Nae! Ym sñiaw pher mi nae ma wow yarap kit o u ni u kba?

Harib......... Hawa yei wa kwah ka kurim mi tae da yaleh o u phet u li pyntip cha me, tae kat yow kba yow khoo pathan ileh u dam o u yarap kit ban yei wow ieh lyngkdang pylluk mi oo cha madan madiah. To dieh me beh cheitae, nga wow pynpoi yung oo.

Bru............Chihajarngooh Ma, wa yarap mi wa nga hei ni i por.

Harib.........Hei manbru wom em wa dam u khyrngiat manda takhooh.

Pyrda 5

Ka kurim u sui pisa lyng-a wa slem u kurim ko u poi yung na warep u naloor. Chwa wow kemwyrngu, pyrkhat ko wow khut ya ki paralok jan yung yong ka wow yalai li pait oo cha bri. Heitae, i por poi u dui ngiah wei chrai.

Ka Kurim……Kurwan! kurwan! (wa doon rangu oo u kurim ko)
Nga sniaw o wom chkeh de wow yeiñ wa kyrbeh wa tieñ sar o, boi wa slem u kamni tae, wa em i ï i ï wa jia maai! Ileh ymem u ioh mi u choh kba ynne wa poi mi kamni dui bru?

U Kurim……Samboi u thap chithap na khmat yoh pho u langdong wian nae. Nu wa khaiñ ki kjat da khain, nu wa yap o da dep yap wa yaleh o u phet u kynthiar ya ki duit ki liar, waprong o ya ki chieh ki rasat wa yaleh o u poi rura cha kseh wa tieñ o ya chahdaiñ ka ru. Han cha pha tnan heini wom yoo em iwon iwon ileh!

Ka Kurim……O ileh klam beij mi kamtae? Yei ï yoh mi u khaijhar? I yong i sa? I yong, i yong, me hi na ong? Mo wa rah u symphut me mo?

U Kurim……..U bru wa phah pho cha nga wa u pli leh da jan kieh wa ka sakhro wa ngiah u, u phet wow pyntip cha nga wa ong pho wa da lut i kseh i saiñ wa daiñ dusmon ki bru, tae phah pho nga u bood o pha na dien. Han manda poi o heitae kiaw-kiaw, kaw-kaw wa langam ym em ï ï leh wajia!

Ka Kurim……Ka bru chuti lahar u phah o! Ileh wa da yoh ka lyer loom lyer khloo me?

U Kurim……. Jan ka lyer ka Bei u Pa pho, wa pyntasngooh yei womtoh?

Ka Kurim……Jan ka lyer ka Bei u Pa mi! (Waroh ar da ya kobdiñ)

(Ki jan yung jan sem, sñiaw phylla ki wa kini ki arngut chi kurim ki wym jooh yamai yakieh, syndet hi-eh kam ka langthari wa yakiñ ki, tae ya mih pynyasuk ki ki)

Ki Bru………Ileh! ileh! Ileh ya awri phi kamtae dei wom jooh sñiaw. Duhai! duhai!

(Heitae, pun arngut ya suki ki. Khana ki yei daw ileh wa poi ki chadooh u pood wow yamai yatim du nei daw wa pynkynad u sani u soitan).

Ki Bru………Da sñiawthooh i, da sñiawthooh i, itae tae, wada yoh dwar u Harib u psiah cha pchem phi. Syndong, tyrna bha ya pynkai u phi ha warang.

U Kurim……Utu mo utae u Harib! Jan toh hi, neibhah hei por wa nga klam sñiawngooh o ya oo; ong pathan u ya nga da ki ktien, wa 'Hei manbru tip i u khyrngiat m anda t akhooh.' T ae, d a ya t akhooh sakhiat i kdoong.'

Pyrda 6

U Harib dang pynche pynsniawthooh u ya u Saek ya ka luti ka lad wa kammon u man ki kiwa phooh wapheiñ hei manbru longbru.

Harib......Yoo mi Saek, hawa me man mi u wom em spah wom em hajar, ong bait, hawa man mi u wadooh, tym em kiwa burom kiwa tieñ na yung ha lait. Katda kamtae, toh u thooh mi ki lad ki luti wa yoh u lait mi nei chah kynnoh wa me toh u wa beij u wa kalac.

Saek.......Tae stac' Kammon u leh?

Harib......Ka luti ka wa biang duh ka wow poi i chei suk hadien, toh u litooh i na yung Syiem mynstep i miet.

Saek.......Chac! Ymnood o Chae!

Harib......Ileh wa tieñ mi u litooh noow Syiem? Ymtoh u tieñ mi. Neibhah, ymtoh i wa-sih wasang, nae i wymhoi u leh. Hoi hi! Iwa pap wasang tae, u lute, u knieh, u tooh na ki khian ki dai, na ki wadooh waduk sae. Me, yoosar ymtip mi, u ï u Syiem? U Syiem toh u tae u bru u wa yoh u bam suk, dih suk u im suk chong suk na ka spah u paidbah, na kawa klah u khlem sñiawthooh kam na nga na me. Nu wom kamtae, toh u rah wait rah sdai wow li kreh li khih u kam kiwi tawan. Kat u yoo ha oo wot wa chlong i bor, wow hukum bru, wow phah ya ki chipai ki swar wow lai thma wow li kñia yei rynyeiñ ki kat kam ka hukum u. Tae, nu ma ya nga ya me, u man i ki wa chong hi-eh kam oo, tym dam i u chah kynnoh chohnoh.

Saek....... Tae stae! Kammon u leh?

Harib...... Me, kam u bru uwa da tipmit bha u Syiem, toh u yah khmat mi. Nga wan u em o nadien nadien. Tang wymhoi u klam mi tang chikyntien.Toh u leh mi kat i waphah hi-eh o. Sñiaw mi! Ap da miat nae.

Pyrda 7

Hei por pyrdi syñiaw. U Harib wa u Saek litooh ki na yung u Syiem

Harib...... Saek! Psiah wer nae chapoh, rah i waheh waheh, i wakhia wakhia.

Saek....... (Psut chapoh rkud chapoh yung chet ja tae rah u da u moo tylliat.) Uni?

Harib...... (Da chrai)
Kam pha! Ka Saek wabeij! Ong o rah dei wakhia, tae rah ka ru dow mootylliat. Ong o rah dei wa stem tae rah ka ru dow tew. Kam pha!

Saek....... Tae stae! Ileh mai pho nga? Yoo pho nga u wabeij? Nga ka kynthai?
(Heitae heitae choh u ya ka bom Syiem dei wa kbai)
Dei yoo Syiem, da lut ki mar ki khar mi. Dei yoo Syiem, da lut ki mar ki khar mi.

(U Syiem, ki montri wa ki chipai du wa sñiaw yei wa kbai, ya khai li beh wot. U Harib da yut blab)

Syiem......Ileh! ileh!

Saek........Watooh u Harib, watooh u Harib.

Syiem……Tae, me kammon poi mi cheini?

Saek…….. Tae stae! Wa wan ke o.

Syiem…….Is ong ki u Saek toh u wabeij; han nu wom em ka Saek, da lut u chah tooh o.

Tae dei ï u burom ya me Saek?

Saek……..Tae stae! Hae! Hae! (wa rkhai)
Da ka khon phi Syiem.

Syiem……. Ded, kawa biej, han kat yeitae tae kliaw nae!

Pyrda 8

Kani toh ka dorbar wa khut u Syiem ya ki montri korbar-ri wa ya ki heh chipai yong oo yow yoh ya ka rai wa kammon u leh yow yoh u kem pynim ya u Harib neibhah ki kam pynklumar chnong pynklumar hima ki yong oo.

Syiem.......Montri korbar-ri, chipai waroh ki wa ya em lang heini, da khut o ya kani ka dorbar wa kyrpang neibhah wada yoh o ya boon tylli ki mudui pyrchah yaki kam klaen kam phon, ki kam tooh kam rieh yong u Harib ki wa da sdang pynmih ya i klumar iwa da ktah ya ka chongsuk chongsaiñ, ka ri ka muluk, ka hima ka sima, ki wa nga hi i leh da ya takhooh dang ha kani ka taiaw wa mut u u litooh napohyung syiem i yong nga, dang em bhah wa em u Saek wa yoo yei tae, tym yoh u u rah i ï i ï leh. Tae, kammon ya pyrkhat phi, wa ka ï ka rai yonglang watoh u e i?

Montri...... Pa Syiem, nga da slem wa yoo luti o wow yoh kam kani ka dorbar neibhah da sñiaw o da rap em ki wa kynnoh ki wa ong, wa yoosar u Syiem da bam tyngka u na u Harib, wa kamtae wa kat i wa leh u tae, u Syiem ymjooh klam nae ong pyrchah u ya oo. Nga hi sñiaw o, wa u Harib katkam ki kam wa da leh u, da pynchynna u wa man u u khñiang rah kjut wa chyrkhei. Katda kamtae, toh a pynyap noh oo chwa wow yoh u u poor u pynbi kjut cha kiwi.

Chipai Rangbah...Syiem kynrad, yow Harib toh u kem oo pynim, yow rah oo cha yung syiem, yow e kabichar ka rai ka wow pynteiñ pynkhyrngiat ya ki paid ki phlang, ya ki khon ki ra-iot ka Hima. Tae, la bakla neitae, nga teiñ sar o, ya mih pathan da ka kynnoh ya u Syiem wa man u u wom em i mynsien wyrai.

Syiem......... Yei wow lithooh toh u lithooh i oo. Kamjuh yei wow li kem toh u li kem i oo tang wom hoi wa ki paidbah u tip ki ya kani ka rai, ya mih pathan ka teiñ ka sorsa, ka diaw ka tliaw na pyrdi ki khon ki ra-iot samboi hei thaw wow thooh i yei bha ya poi pathan chei awri chei saja.

Chipai..............Itae toh i wa toh.

Syiem..............La kamtae, yei ni i kam toh u leh mynstep mynstep hiwot naduh dang step, wa ki arngut ki montri u lai ki na kawi ka luti; le ngut ki shipai u lai ki na kawi tawan ka luti katwa nga wan bood o nadien. Ngait o dei wa khangkdong i kamtae, tym dam de i oo u yoh.

Pyrda 9

U Harib du wa bna wer wer ya ki rai u Syiem dang step damih da yut na chnong. Ha luti, yoo u ya uwi u dubi wa dang sait thad, heitae phet u cha oo.

Harib........ Dubi! Dubi! (wei ngiah hae hae) Ileh ymtip mi ya ka Rai ka dorbar u Syiem ynnin ?

Dubi......... Ka dorbar ï Harib! Kawa kammon katae?

Harib......... Wa sñiaw wyrai sakhiat o ya phi ki Dubi, wa natloor wa man phi kiwa dooh wa duk, kiwa kreh jynjar kreh chitom wow pynkhuid pynjngair yei jakhlia jakhlait yong ki that ki sula, kattae, u Syiem wym em de i wyrai i sniaw u ya phi, wada e u ka Rai ynnin wow pyndooh jait dooh khong noh ya waroh ki Dubi. Katda kamtae nga du wa yoh khubor o yeitae, nga wym tip de u thiah u chong chimiet chimiet, k wah o su yei wow che u li khanna u pyntip ya phi kat ki wa yachem hi-eh o. (hae hae noh mynsien u)

Dubi......... Harib! Iwa sakhiat Harib! Ileh sang u Syiem man u kamtae?

Harib.........Yoo mi nei liang u Syiem tym yoh Syiem de i u wa bha kam ute. Tae, ya kani ka Hukum da e, neibhah wada chah yalam bakla u ha ki Montri haki chipai ki yong oo hi, kiwa ong, wa katni wa boon i kjut i chitom toh wa mih na ki that ki sula wa sait phi kiwa em khñiang kjut, heijooh i por, ki um ki wah, ki liar ki chka wajngut wa jakhlia ki toh nei leh phi!

Dubi.........Hadooh kattae mo paya wachoon wa pharep ki ya i. Kattu cheiwon wan u poi i! Paya i pyrthai toh i yong kiwa em bor donhi. Tae, chihajarngooh Harib yei wa leh chitom mi khlem kheiñ de mi yei eh i khoo wow li pyntip yeini. Tae, kammon u leh kattu. A Blai kynrad sa dui bor yong me, yoh u ye u lait.

Harib.........Dang em ka lad wow ye mi u lait; i tae, dei wow ya kylliang sula nga me. Dei wa leh kamtae, u Syiem nae ki Montri nae Shipai yong oo, ymtip mit de ki me. Tae, neibhah wada ya tipmit wada yajooh bha o wa ki.

(Neitae, U Dubi wow Harib ya kylliang sula ki. Du wa dep neitae, phah iut u Harib oo, katwa oo wan sait that heitae kaw Dubi.)

Pyrda 10

Katwa u Harib dang pylleh saitthat u kam u Dubi, heitae poi u Syiem na jrong kule kylli u ya oo.

Syiem....... Dubi! Hei Dubi ymyoo mi oo u Harib cheini?

Dubi (Harib)..Yoo hi, yntu wa ka blang iah u, yoosar kaw wa liyah bam phlang ka.
(dem u chapoh khlem pait ya u Syiem).
Ileh wa emkam phi oo? Latoh wa thooh phi oo, tymmiat u chong phi dow kule, wei wom dam de u u tipmit phi la lai phi kamtu.

Syiem .... Tae ileh ong mi kamtae?

Dubi .... Syiem, neibhah i burom phi, ieh nga wa likhut oo neitai, yoh u ya bamja step lang i.Tae, wom dam de u wan. Tae, phi wan Syiem, him kup da ka ni ka that na khlieh, kattae tae, ymtip de u phi, tae da wan beit u.

Syiem....... Jan, itae toh iwa tne ware. Meitae, tae, iwa eh u yoh oo. Diang diang katu ka that.Tae dieh me lai li khut oo.

(Wom smat u jngai u Harib, heitae poi ki chipai u Syiem chirup wow Dubi wa li pynioo yei thaw wa em u Harib)

Dubi......... Chipai, pait u tai heitai, uwa kup that, oo toh u Harib leh pylleh sait that hi-eh u, yoh u lait phi oo u tipmit, yoh u lait phi oo, u yoh u kem.

Chipai....... Utai? dieh da biang. Pi ynlai i sor nae na dien, yoh u sympat oo kamwa Sympat that hi u hawa rben wa ka snieh doh u.

(Kamtae, par ki sor sor. Duwa poi dat wot)

Syiem....... Ada! adi! ada! Ieh ileh sympat, ileh dat phi nga? Nga toh u Syiem, nga toh u Syiem!

Chipai....... Ileh, ieh ong pho! Hawa khoh wa ka snieh hawa khain waka chieñ pho. Nga toh ka Syiem! Ka Syiem chuti lahar kam pha? Heini u chem pho ka ka bei pho.

(Heitae, pat u Syiem dei lyngkdang. Hap ka that na khlieh u. Khyrngiat ki waroh manda yoo ki watoh u Syiem sakhiat da miar da soo snam i ryngkhi, ki kjat ki kti u).

Pyrda 11

U Syiem hajrong palong wathiah wa ud nei wa chah bom chah dat u ha ki chipai hi ki yong oo. Heini hukum u wow lithooh oo u Harib haduh wachem.

Syiem......... Montri, ong ya ki chipai u lithooh u likem ki oo u Harib, tae yoh u rah ki oo cheini khlempep.Ya kat heini wa eiñ wa dai sarom u nga, tae lam e bam a oo ha ki mrad, nga wom toh u Syiem. Adi! hym! hym!

(wa ud u Syiem)

Montri....... Ymtoh de u chaniah ha ki chipai. I hi wow lai myntu myntu i miet wow lai lipatah oo na thaw thiah ka kurim u. Ngait i wom dam u u poi yung, wei wom sdep hi u ileh u ieh ka samen.

Pyrda 12

Dang ksang synyaw, arngut ki montri li paitsiar ki oo u Harib na khap paitpooh na chram thaw thiah u. Chynna ki raem raem wa dang yoh thiah u. Heitae, ngiat dwar ki tok tok. Du wa sñiaw u, tae, mut u u kynthiar na khiandwar chapoh nala sniang, heitae, yoh khynrup ki oo. Kdoh tae li yah ki oo cha u Syiem.

Montri...... Syiem kynrad, u ni da yoh i oo. Kammon u linoh i oo cha synrang nae, u pynyap hi noh i oo nae?

Syiem...... Chabas! Montri, chabas! Lym da phi ileh, wym em de wow yoh ka kani ka sani ka soitan.

Harib.........O ileh Syiem kynrad; ileh phi? Ish nu wa tip o na yung wa chitom phi tae, da rah dawai o ya phi. Kat u yoo kini ki montri tae wan hi-eh, tae kdoh ki nga, tae yah ki nga chei ni khlem tip o yei daw wa thiah kjut phi. Ish! kiwa kammon kini ki montri yoh mi? Ki wom tip hi de u burom yei wa phah wym dep ki tang u pynche leh yei daw wa kwah phi ya nga. Meitae, tae, ha nga em ki dawai biah khait biah satraw, tae latoh nei iynrot i khaiñ, itae pathan du wa ñiam wa biah da bait ki thied ki jraw, da dait ki chyien ki chrooh.

Syeim...... Suki kiaw! Ya kat deini hi man o, wom ye de o u chong, wom lai khmat de wow thiah, toh u mad pho ki chispah chah ban yei wa mad o.

Dieh montri likdoh ka chatre deiñ bah deiñ san, chapoh khloo chapoh kjam, yoh u phrat ka dngiem u bam ka khla ka myrsiang ka suki suki, yoh ki laty'ab ki syngkni u pooh u kynjot yei doh i pran ko. Tae, dieh katni katni kat wom pu che lait ki bru u yoo u tip. Tae, manda janmiet, yoh u linoh ka cha synrang Lawe. Dieh kamni kamni.

Montri......To, Syiem kynrad.

Harib....... Embhah mo Syiem u chait noh mi rura. Tae, nga leh manda lait o, tae han chrai phi ianga katwa chrai phi ileh, nga daw li yoo li e dawai hi-o ya phi.

Syiem......Ladang lait hi pho neini, nga wom kem wom kset hi de a-pha. Montri, yah wow chipai u wi yoh u ka u yang ya em pathan ki wa li luid ka.

Pyrda 13

U Harib ha tre deiñ wachah kdoh wow wi u chipai bah suloi wa sonteri oo. Manda yoo u Harib yei wada sdang ptai sdang lang-a uni u chipai u yang oo chajan u.

Harib...... Sahep, hoh heini nae khajak. Ileh ymem u tkhan mi u uiñ u yeiñ, ymem u raw u thngan mi?

Chipai...... La thngan o kammon u leh ? La raw o dei ï u dih ? La thngan o dei ï u bam?

Harib...... Tae, hoh heini chibet eh. Yei ï u teiñ mi, hawa ka suloi em mi ha kti. Alae, yei bhah i bha i yong me hi tae, wa khut o me !

Chipai......Yiw yoh mi u ong ya nga? I ï?

Harib....... Yiw yoh o u ong, wa yoo wyrai o wayoh mi kaini i kreh, iwa yoo eh chyien, eh thied i wom yoo em por de tang u yaklam u ya parom ke. Tae, yei tae na ai mo, ha wa biang hi i nong, tae iwon iwon i kreh leh ym em i wa eh. Wat ha wym yoh daw litooh mo?

Chipai...... U ong mi kammon! Uleh o kammon! Nga sñiaw o wada chisien wada bam o yei blooh sorkar, toh i wasang u man o u wa kab hukum, wow myllñ o yei hok.

Harib........ Chipai Sahep, dang heitae sniaw o ki kyntien now bru u wa kam me, uwa hatloor wa kohngooh hukum, uwa imhok kreh hok, kattae dang chah

pynchitom mi kamni wow duk i li yang cha pohkhloo yow bru uwa chah kdoh chah khoom, u wom em thaw de u lait im, u wa yang su yei wow sep hi-eh ka sngi! Me ong mi, Sahep chipai, toh i hok. Nga wan ong o wa ini i phah u Syiem nae ki montri ya me wow li yang nga dume samen cheini, toh, du nei yoo-poh yoobeiñ don ka khmat ki yame, nu wom kamtae, ileh wom phah ki, ki wow pynyoh lok ya me? Nga hi tae, han yang o su yei wow sep don ka sngi, yoo wyrai bait o, wom yoh de mi tang u mih lait mih bar, u li bam li dih. Ini tae, wym toh wa kwah ki u pynchitom pynsaja du kat ya nga. Wa kwah ki u pynchitom ya me wot, wow yoh kjut snai kjut sti mi nae u yoh myndi mi wer pa wer. Hawa kamtae, dang em hi mo kiwa tip u ñiaw kor u ñiawburom yei im hok i kreh hok yong me?

Chipai........ Is nae Ma, datne mi ha war'ke. Tae Kammon-an u leh ?

Harib......... Hoh, heini. Pait iwa em hapoh kata o. Him katwa yoo biang mi. Tae, lai li pynwiar ngiah pynwiar jrem. Dih, bam katwa sniaw toh sniaw tne. Neitae, wan wan cheini. Tae, la em ki montri nae u Syiem wa poi cheini heipor wym em mi, nga wow ong ya ki, wa dang lai-khloo mi. Ye o u ong ileh wa chna ka suhot me. Him, dieh. Ymtoh wa bamsap mi, wa e hi o. Ymtoh wa tooh mi, wa ong hi o him. Ham pait ya nga u wa yang hi-eh yaka khrip-khmat wow kut.

Chipai........ (Jngieh ya ka kata u Harib. Tae, him wot chisong ka poisa na kawa da dep wyrchaw. Doh doh u kdok yow Harib, neitae lai wot u)

Chibet por hadien wada jngai u chipai, poi u Saek wa ka watur ha kti wa kdong sim. R'khai u wa yoo u wa chah kdoh chah khoom u Harib.

Saek.......... Ade! De! de! Da ka Harib dang chah kdoh. Ileh pha Harib wa chah kdoh pho?

Harib......... Ini tae S aek t oh i p ap wa k it o n eibhah i yong me. Dang kynmoo mi yei wa ong u Syiem wow pan mi yei wa kwah mi?

Saek......... Tae! Stae! Hae! Hae (r'khai u)
Ong o da ka khon u.

Harib.........Yoo mi hadien neitu, u Syiem pynbor bha u wow bia o wa ka khon u. Tae' kammon u bein o, hawa toh ka yong me ka bhah. Tae, toh neini i daw, wa kat wa khroh wa pynbor u leh, nga ym bien o, tae, kem, tae phah kdoh ki nga heini.

Saek.......... Kamtae, tae, nga bien bait o. Kdoh noh da nga. Nga bien hi.

Harib......... Toh kamtae hi sae! Alae luit!, la ong mi u yoh u im suk, u rah suk ya ka khon u Syiem, wow man ko ka Mahadei, me wan u Syiem nae ki pyrsa u Syiem.

(U Saek luid wot u oo u tylle wa kdoh oo u Harib. Neitae, U Harib kdoh wan u da oo.)

Harib......... To mo Saek; me u ru u wa em bhah u ioh ki pa da u Syiem.
(Neitae blap phet u)

Chwa u kemwyrngu, ki montri wa ki chipai u Syiem poi wow rah li noh noh Oo u Harib chapoh Synrang Lawe. Khyrngiat kam wow yap wa U Harib ym em de u, da chah kdoh pathan da u Saek.

Montri........ Hai ri hai! Ileh dame wan wa chah kdoh Saek! Kammon lait u Harib? Cheiwon u chipai uwa sentari heini. Ini sae ong ki, da chah chare masi how khla. Ileh kamni Saek? Ï wa kdoh ?

Saek.......... Tae, stae! Bien hi o, bien hi o.

Chipai........ Yiw bien mi? Ïwa pyllait oo U Harib?

Saek........... Tae stae! Nga da pyllait ya u Harib. Oo ym bien u ka ka khon u Syiem nga bien hi o.

Pyrda 14

Da boon ki wom kwah de wow im u Harib. Na pyrdi kam kitae, da mih yah khmat da ki le ngut, U Net, U Lam wa U Ni kiwa da pynyoo dohksah bait ya ki bru wow klam u chy'oh u heh u heh.

Net............Bi! Kat cha wa lai wa wan, sadu ya katae ka Harib chi Harib, sñiaw kam dui yong ka wa bam ka pyrthai. Nga hi wom kheiñ sang de o, la man kammon kammon leh, wow thang ya ka yung ko dep tae yoh u tun ya ka waya ka chkaw wot ko chapoh diñ, yoh ko pun ar u man tpai .

Lam...........Nu kam wa leh pathan ko ya nga, ymtoh hi de u pynsah ka tang i raw leh. Toh u bam ka pynim. Bi! Wa pynkiat khyrngiat ka ru nga cha syngia wot. Ish! kynmoo kynmoo yeitae tae , aw ....

Ni............ Kat nang klam phi yei bhah u Harib, nang kop diñ i mynsiem o laep laep nae. Da toh u pynyoo noh i dei kam, wym toh u pynheh i du i tang-am. Toh u lai i katni katni u thang ki i yung ko.

Net.......... Ade! I kammon cha kular u Syiem? Ong u, wom kem wymkset de u oo. Tae, lam kem lam kset, lam pynchitom de u oo, tae, i wansae wow pynchitom ka. Da chynna, u pli u Syiem tae, nadooh wa chah bom chah dat u pun haki chipai yong oo hi ileh, da jem kpong chwa u. Tae, kat wom pu dep Kñia Nasib Kñia Bok wow pam Tyr-ut u, tae yei wa kynthiar ka khne leh daw khyrngiat; tae sei wow yoo u yei r'ngu u Harib, tym dam u her wow khoo pyrsit .

(Nei tae waroh le ngut lai ki sak cha yung u Harib, yoh u thang yei yung u).

Pyrda 15

U Net, U Lam wa U Ni mar chikhoom u phlang wa ka tylloo diñ na dwar pchem kbai ki oo u Harib chwa wow wiang diñ ki yei yung u.

Net.......... Harib! Harib! Myntu tym ieh de pha, u thang i pun bru pun yung yoh pho u iñkhaw pun ar ngut (chyrkhiat lameiñ ki triat triat nae)

Harib........ (Da yoo u wa la pyneh u ileh wom phoida de, kamtae, klam sian klam jem u woi)
O! da u lok Net, u lok Lam, u lok Ni. Tae yoo sae lok katwa yoo biang phi u leh, nga ïw yoh o u ong .

Kurim....... Ï sang la choon la dusmon phi yei yong i? Mo phi mo wa booh, mo phi mo wa chna. La toh i yong phi tae, leh katwa ngait, tang lam toh kamtae, i ni i yung la iñkhaw i riaw neileh, em hi i kat wow su salan.

Harib........ Pha, suki kiaw! Yei won iwon i wa kwah ki lok, yei wa ye u e toh su u e. Thang lok, kat dang r'hi ka tylloo phi.

Net.......... Ham kak kak de! (Klam khor ki ya oo)

Lam, Ni .... Siah siam! yoh pho u ya sah cha madan kam ki sniang wakhlem nangla.

(Na jngai chynna ki bru yow thylleij diñ wa kob laep laep. Ya phet li yarap tympleh ki; katwa u Net, Lam wa u Ni, du wa yoo ya ki paitbah, phet blab nei tae khlem klam)

Paidbah.... Yi wa thang! Ï wa thang! Ka ï sang wa khiar wa dusmon yow pli u Harib, han man u katwa man ileh, hei sakhiat kat hadooh wow thang yei yung, . toh i wasang.

(Kiwa yarap tympleh. Kiwa ya pyllang yei tiar yei tar nang pyllang. Kiwa yarap kyndeip trep yoh ki u sah nang kyndeip; Katwa u Harib wa ka kurim u, kam ki wa beij yow r'ngaw pathan wa yapyllang wathap ha churia)

Pyrda 16

U Harib wa ka kurim u, ym sñiaw emkam de u chong u sah ha chnong. Kyndung, kit u Harib yow r'ngaw ha ryngkhi wa khreh ki u laiwiar. Chiyaw chiyaw lai ki khlem sñiawthooh cheiwon u poi. Manda jan miet haka sngi wabood, poi syndet ki hajan Kad-Leiñ Surma hapoh Chilot (Sylhet). Heini chongngiah ki harood i khloo khian. Heitae, u Harib yoo u yow Bhari wa pynhiar najrong Leiñ wa ki Maji wa yarap ya oo. Tae, heipor wa dang laì biang ki cha Leiñ, heitae u Harib libooh u yaka churia r'ngaw yong oo tae kit u da ka yong ki Maji.

Harib......... Pi, yn yut i neini, laman katwa man, la em katwa em haka ni ka churia, ym pher tang wa da yoh i u kit da kawi .

Kurim........ Yoo mo yatoh ki tiar wa kordor ya-bood ki i, tae, chei won wan u poi i. (Klam kut lad ko wa ki umkhmat watlor na ka)

Harib......... Laman katwa man, la poi kat cha wa poi; su hun bait i. (Du kamtae, uiñ wot ki chadien khlem pait ï wa em hapoh churia)

Bhari......... Du wa wan pynhiar biang ya kiwi tawan ki mar, heitae, chem. U wa ka churia wada booh slajong u charud, ym em de ko. Heitae, kliang! Kliang!
(Kiad kbai u ki ki Maji.)

Maji.......... Ileh! ileh! ï wa jia?

Bhari......... Ka churia tyngka wa booh o heini, ymem de ko!

Maji...........Kawa kammon wan katu heitu! Ymtoh ka churia tyngka? Ka ï ma ai wa tooh? Kammon, hawa i ileh pun heitai em i, tae, dang nood ka bru u Synniam u kdiap tooh?

Bhari......... S ahep k ynrad, k ani h awa d ap d u r 'ngaw d onhi. (Yam khyrngang u, Hu! Hu!)

Maji...........U r'ngaw?

Pyrda 17

Da bna kylleiñ kylleiñ yei wa mahajon syndet hieh u Harib hadooh wow Syiem ki montri wa ki chipai leh da khymgiat ki yei ni.

Bru paid.... Kammon sang wa dang du da ki tayaw wa chah thang yung ka Harib, kat u sñiaw daman pathan ko syndet kawa mahajon kirot. Nu wa katkam i kam iman i yong oo, uwa du uiñ du kar hi eh, da toh u li khrong u li pan bhih u kat-tae, kat u sñiaw, man da dooh yung pathan ko, tae, man pathan ko dei Mahajon wakhroo!

Tymmen Bru... Hawa ap ya katae ka khubor mahajon syndet u Harib, tae, ka wom sñiaw ngait de, nu wa ong wa li khad Taro, khad Thlen u neileh i womyie syndet-syndet wow ku u. Tang, kattae neileh ym em wa yie u khloh yei thnga ya ka kapar ka bhah u bru ka bru.

(Ha yung Syiem yaklam ya khanna su yei bna I yoh u Harib. Da man ko ka khubor thyme ka wa pynyaklam bru chapoh yung poh sem, cha surok cha luti, cha Yaw cha Hat)

Net, Lam, Ni..... Kammon u yaleh i kattu lok? U Harib ymdam de u u su tput yei wa chah thang yung u ha i.

Lam............ Kattu u Harib da man u u mahajon. Tae, u man u ileh u wa embor, neibhah i pyrthai hi katni toh ka spah don wa pynem burom wa pynem bor yow bru.

Ni.......... Ong ki u Harib da dep thied u i thaw waheh bha wow chna u i yung dalan paki wow chong wowsah ki, heitae, u booh u ki chipai ki swar wow sontari ya oo. Tae, nga sñiaw o, iwa emkam toh u li pan map i yei pap i wada leh ya oo chwa wow der. Nae, kammon ya ong phi ?

Net, Ni...... Hoh-o, toh u li pan map i, dei wow chah yap i u r'ngip ngaiñ nae la mab ki i da mab ileh.

Pyrda 18

U Harib wow Saek toh chibet da yachrai, chibet da yamai, wei ki wom hoi u yadooh uwi yow wi.

Harib....... Saek! Da slem wajooh pyrkhat o, kammon u leh yoh mi u suk. Tae, hoh kani arpsah tyngka, li e ha ka bei mi, tae, ong ya ka wym hoi u ñiaw liar ko yeibhah ka bai tpu wa da dooh mi haki sniang ki ksaw. Sñiaw mi? Neini dieh lai beit cha yung mo!

Saek...... Tae stae! Nga lai beit, e beit ha ka bei.

(Du wa palat u Saek, poi wot u Net, Lam wow Ni wa wan panmap ki now Harib).

Net, Lam, Ni... O! em hi mi mo lok Harib ha yung? I ong, i jan ym chem de i me, jan dalai emkam mi.

Harib............ O! da ki lok! Psiah psiah lok. Ileh dang em i wa sahnood phi? Nae, wa wan ke hi-eh phi?

Net, Lam, Ni... Ini wa wan i wow panmap i na me, yei wa da thang dusmon i yei yung phi. Heitu i por, wom sñiawthooh de i; ïwa kyn-ad ya i wow poi i hadooh itu i kyrdan to, sñiawbha lok wyrai map wa ham boohnud boohkpoh. Kular i wa nadooh neini wow kylla ka wamut i, wow man noh i ki lok wa maya wa chaniah dooh ki yong me, ki wow im wow yap chirup.

Harib......... Ari! Kammon pathan, phi pynkynmoo phi yei wa nga d a m ylliñ o d a s lem. N ga d ang m ut o yntu hiwot wow phah ya ka kurim o, wow likhut phi yoh u e burom o katwa yie u yoh, yei wa da pynhoi bru phi nga. Ish, nae lok, lym em kam phi, tae, nga wa ka kurim o, daman i kam u dathli chachrah wow yap sti yap pyut hi-eh.

(Kitae ki ktien u Harib, da dung ki ha chyllipnood yong u Lam, Net wow Ni kat haduh wym yie ki khlem da joo um khmat)

Net............ (Ber ber wa ki umkhmat)
Lok Harib, heiwon i dur i wa yarap i ya me. Ish, nae lok, kai mynsien mi tae ym em de ha pyrthai. Khana lok, chiboi i leh daw yoh i ka lad kam me.

Harib......... Wa sñiaw ngooh sñiaw burom o ya phi neibhah yow tu u r'ngaw iñ yung li tyrwa dai o oo chapoh dkhar cha chillot, tae, em bhah waya chem o wow wi u mahajon u wa emkam bha yow r'ngaw deiñmet, tae, du wa ong, theid r'ngaw, heitae heitae ong u ya nga u wa na pnar? Ong o ha-o. Tae, du kamtae ong u ya nga, e oo heini, tae me kit da katai ka churia wa pynyieñ o heitai hadooh wa s ñiaw l yngngoh o n gaiñ, k ammon u ni u b ru ong u kamtae. Neitae, pyneh pathan u nga, dei wa ong u, wa oo ym em por u u y aklam boonktien neibhah da toh i por wow ku leiñ wow lai noh u cha Kharkhatta.

Lam...... Ade! Kammon sang wabeij katae ka mahajon dkhar kattae kattae mo!

Ni………… Me tae, ong mi wa beij u; chiboi cha i tae ong i u r'ngaw, cha ki wan i ksiar.

Net…… Itae, iwa ïe u man. Num kamtae, kat hei buit ka dkhar chilot, kawa ha khmat yong ki u Myrsiang dang kiat, u pseiñ dang dam u pooh ha wa toh yooh ileh. Neitae, kammon kammon de leh mi? (Nang tot u oo)

Harib…… Kopsar, phi leh da kwah phi u li khaïï r'ngaw cha poh dkhar mo? Tae, la kwah phi, tae, toh u man phi kiwa sian wabuit wa chalak, yow lait phi u chah chakae.

Net…… Ade! Kat i lyngkdeiñ daw chah chakae chooh i ymnae?

To, mo Harib! Kamwa da kular i ynne wow im wow yap i wa me chirup tae, smai i wow im wow yap i kamtae.

Harib…… Dieh, embhah mo Lok. Tang kat yei im yei yap tae, nga u klam che o ya phi, Jar-Jar.

Pyrda 19

U Syiem dang wan Luti u. Ka khon u du wa wan u, phet ko cha oo wei yam slet slet wachah tooh ko.

Syiem...... O! ileh yam pho khon? Ym em u sñiaw chait pho; nynnu!

Khon...... Pa! da em wa tuh ki khadu, u kynjri wa ki sahkti wa dang dep thoo. Suba o, ki wa tuh jan ki wada juh yoo hi miet wa step yei poh yung poh sem i. Lym kamtae, kammon u wiar hi eh napoh kate ka drol napoh thaw thiah.

Syiem ..... Itae, ym toh sae hei por sngi wa chahtuh, tae pha, ki sonteri cheiwon lai phi? Chiboi ki Aia waleh yeitae?

Montri .... Nga hi tae, suba jur o, wom em de da kiwi ki wow tuh lait na u Harib. Oo, donhi wow nood u leh yei ni i kam.Toh u li tlasi yei yung yei sem u.

Khon ... Yow Harib tae, nga ym em u suba o i ï i ï leh. Wei i womyie hi u man. Hawa ong ki katni da mahajon bha u, tae yiwkrum de u u tuh?

Syiem ..... Yeitae, tae khon, ymnud u ong. Neibhah, u sniang wajuh ait-phylloh, la yah phi oo cha Bilat leh womdam hi u u ait-phylloh.

(Hei por wa dang ya thooh tre ki ya ki wa tuh , heitae, poi uwi u tymmen chnong wa li ud ha u syiem yei wa da sih ka loom ka pdeiñ ka chnong ka thaw).

Tymmen chnong ...Syiem kynrad! Ini wan o cha phi wow sniawbha phi wow leh dei bor syiem yong phi wow yie u pyndooh pyndam tdot yei bam, i yakhle yakhlait iwa daroi katni hapoh u lum u pdeiñ hapoh ka dong ka chnat yong i. Tae syiem lam leh phi yei ni katni katni wot hi tae, wym slem de wa i por u poi i wow mih ka awri awra, ka yachoh yadat nae hadooh ka ya pynmynsoo ka yadung ya pynyap para bru, chwa wow der i por, datoh u e phi ka hukum wakhor bha.

Syiem ....Nga, wompoi pyrkhat o, wa ka hima ka yong nga wow mad ko kam yeitae i sih i sang. Tae, ileh womyie de phi u hadong u syndong wow beh wow pynchitom da ka bor chnong bor loom yong phi ya kitae ki bru. Nga ong o, to leh chwa da phi wow kdoh wow khoom da ki kyndon wa eh wakhor yong ka dong. Neitae, lam yie hi de phi kamtae, tae, pyntip an cha yung syiem o, yoh u phah o ya ki bru ki yong nga wow li kem li kdoh ki.

Tymmen chnong ...Ini pathan tae syiem nadooh wa u Harib da mahajon u, kamwa isih leh nangkmai i. Nuwa katni hiwot u lai phi, wom dam phi oo u chem wadang yakhle u wa ki lok yong oo ha yung ka Noob.

Montri ....Da ong o na ong syiem! Wa lam tuh kam ka Harib, ym em de ki wow tuh ki i ksiar ka khon syiem. Ieh ynlai o wa ki chipai katni yoh u li kem u lai patah ki. Chipai! alae yn lai i.

Syiem.................Sangeh! ymtoh phi wow lai. Han tkhan han ngiah o kattae, nga hi wow lai; nei bhah la lai da phi, daw mih ka tieñ ka sorsa ya kiwi tawan, tae, yie leh wow mih i klumar. U lai o da nga hi.

Khon................ Kat deitu i yoo ngiah me pa, i leh u lai mi da me pa sum sait chwa neitae bamja, yoh mi u thiah noh.

Tymmen chnong...Nga leh sñiaw o tymtoh sae i watne wow lai phi da phi Syiem. Ym miat tae!

Syiem...............Ha watip mi womtoh iwa miat wow lai o da nga, tae, ileh li muduï li ud mi ha nga!

(Blap psut u Syiem chapoh tkud booh sula booh that).

Pyrda 20

Ha yung yakhle. Katwa u Harib wa ki lok yakhle u dang bang ka yakhle poi u Syiem hei dur wapher i wom em wa tipmit oo.

Syiem......... Harib! Hoh hei ni khajiak. Alae chibet eh!

Harib......... Ileh wa emkam? Psiah ym nae! Alae dang em thaw.

Syiem......... Tae, ileh ym lai mi?

(Heitae sniaw thooh u Harib ya ka chy'oh watoh u Syiem, tae, hei thaw wow mih u ileh, nang pynskhem thaw chong u)

Harib......... Ado! Ileh sang wasñiaw rapdiñ me? Alae, yang chibet eh. U pyndep hi-eh o ka kani ka kti. Psut, alae chong, yang chibet donhi. Tae, la kwah mi u yaleh leh, dang em thaw hi.

(U Syiem sñiaw u kammon tahi lam psiah. Kamtae, psut, tae, chong u hajan u Harib watieñ u ya ïut u)

Syiem........ Theij, kam wa dang yoo slem?

Harib......... Chong chong nae. Ade! Paya, me leh u wa chemphang hi ya kani ka kam mo? Yang, yang! Suini da dep.

(Kamtae, chi kamtae, ong u Harib ya oo. Tae, u Syiem hei ngiah hei jrem kot, ïam na hi-eh wa pat thiah ha wa chong)

Lok yakhle...Kammon ong mi Harib, u yadam noh! La da lut seiñ mi, dang biang u lithooh mi katni na yung. Dieh yn yang i chibet, la ong mi u yaleh chooh. Nae, dang em nar hi mi nae?

Harib......... Yow nar, tae sam u wachkeh wa em wa nga. Mo, u pynchah o da oo mo, tae, la dang jem daw o, tae yoh hi phi oo u rah cha phi.

Lok yakhle... Dow ï utae? Bait, bait i, yoh u pynche miet ka myntu heini.

Harib.......... Tae, dow ni wot u chakri o sae. Dat, le hajar.

Lok yakhle... Ileh, u chakri mi uni? Bi! Me yoh chakri mi dow wa dayoo heh bru. Tae, u pynkhle i?

Harib......... Tae, u ï theij uni. Nu wym toh u chakri o, tae mut phi daw li synjre u nga kamni. Uni sae lok u chakri wajem nood, wa bha wei wa ngait sneiñ dooh. Uwa la lai o cheiwon cheiwon, dei step, dei sngi, dei syniaw leh roit chiruk wom jooh ieh u nga. To, la embhah phi, tae u ọng o kammon. Tae, latoh u wa eh daw, neini u pyllait noh a oo nei kam chakri, yoh u e seiñ noh ya oo dei kam khaï. Khle, yn ya yoo.

Lok yakhle... Kammon yoo mi Harib, u rah i dow bru nae mo, u lithooh mi da ka poisa nae mo na yung? Ong kat iwa ong mi.

Harib......... Kam wa dathong o da oo, tae su neh uwa phi, yong wa yajem daw ka ynne miet waroh arngut, tae, u ong an kammon. (Blab lai wot u)

Syiem......... (Wom smat u jngai u Harib wa khyrngiat thiah. Thooh u oo)

Cheiwon lai u Harib? Da liwan u? Ileh ym kyrsu phi nga? Kattu u kem o da phi.

Lok yakhle... Me, mut mi yei wa mahajon hi eh u Harib, tae, u tieñ i ya oo, u tieñ i ya me nae, det! Yadang da ka chakri hi yieh ka Harib tae, ham, kok kta cheini, yakhaiñ ki chyieñ pho.

Syiem......... Nga toh u Syiem. Ym toh u chakri! Wa wan o heini leh wow li kem ya pha!

Lok yakhle... Kani sae ka bru wathok wachukor, wa lute watooh, ka wa pyntieñ cheini cheitai, kawa kam sahep, kam pulit idea. Pha ong pho tae, u tieñ i sae? Kam yapha ka synñum tmaiñ, ka wom yoo em poisa tang u ahshñiuh, u khi tmaiñ u tieñ? Nu ma toh pha ka Syiem, tae, daw synjre chooh pho ka ka Harib, daw yoh u Harib pha u pynchah yakhle.

Pyrda 21

Poi u Syiem wachdooh u Montri oo wei khmat la jloong wa ad. Ka khon u du wayoo, Kliang! Kliang! Wakiad.

Khon.........Ileh kamtu! Ileh kamtu pa! heiwon pat, heiwon takhooh mi!. Nae, em kiwa chamok wa kura me?
(Yam ko slet slet).

Montri.......Sleiñ, ham yam. Han ong i dow Syiem neileh, teiñ teiñ toh u ap hi u sae yei ong i ki Montri. Da ong, i ieh syiem ham lai da me, ieh yn lai i da i ya jia pathan ya me iwon iwon. Tym ap tym sñiaw u, tae, hawa kamni wan, yiwleh phi Syiem yow Harib?

Khon........ Pa! ....!! Datoh u lai chwar yoh u tip, chiboi da chah snoom mi ha u Harib, hawa chisien leh kamtu, arsien leh kamni, hawa du wa kynmoo yei pyrtuij u Harib, dawiar yongbru yoo kam uwa datoh jadu.

Syiem...... Khon! Montri! Chipai! Phi mut phi wa nga hun o u u man uwa chah lehbeiñ kamni? Phi mut phi, suk bait o la man katwa man ya nga. Iehnoh; suki noh. Nga ymtoh u wom em de ka slabhah. Nga ymtoh, u wom em pyrmai wow .... Wa daw riñ sangia o. Ade!....de! de.......

Pyrda 22

Hajan kadlieñ Surma, u Net, Lam wa u Ni pynhiar ki yow rngaw tae, chongngiah tohlang ki kam dei angnood wow wan ki wathied kam ki yong u Harib kiwa yakylliang bait mar chi churia u rngaw wa ka tyngka.

Net, Lam, Ni.........U ngiah leh da ngiah hı, u poi leh da poi hi; kattu su yang ya ki mahajon wow wan, tıp kiwa na Kharkhatta nae, na Chilot nae, na Jaintiapur. Tang kat kiwa wan leh biang bait, neibhah i emkam i ya ka poisa donhi.
(Waroh waroh heijooh i por yaklam ki)

Net......... Phi kammon ymnae lok? Nga tae, nadooh katu ka sngi wa u Harib khana parom u chaphang i yoh i yong oo now rngaw yung wa li dai u cheini, nga da jhan o su yei wow che yoh u li dai yow ni u rngaw.

Lam...... Nga pathan, wow bam wow dih leh ymtip de; sñiaw kam wa da kdang khlem bam. Paya kat ka yoh tym em mo?

Ni......... Phi tae ong phi kamtae, nga pathan nu wa em wa yoo nga, jan wom dam ki u phyla yei wa nan nan cha wah nan nan cha neiñ wa uiñ o, wa pyrkhat o manda dep dai o yow ni u rngaw, tae, manda yoh poisa o kammon u leh o. phi ym em u pyrkhat chwa yeitae ymnae lok?

Net......... Ado! Kat yeitae tae lok, mut o tym khana chwa o ya phi. Ha nga ha mynsien da mang o sia wow thied o dei hot hali. Hoh-o, i yung leh u chna hi o, tang wa ka pliang ja leh toh u pura hi ko. Tae,

kawa tam neitae ya kiwa dooh waduk daw yarap hi o, tae, yow Harib wa ya ka kurim u daw burom hi o, yong wa da pynioo ki kat kani ka lad bah lad san ya i.

Lam...... Nga, tae, i khon yung rieh slap hi-yieh u chna o. neitae, u li uiñ sawari liuiñ pyrthai o kylleiñ hawa siah siam. Neibhah iwkrum phi ha pyrthai khlem i ngait. Phi kynmoo eh yeitu i rwai, Mahajon makna, iwkrum, hawa dooh noh i sñiawbha; u tae don hi uwa joh loom, uwa im du kam nga; la ha nongsor nongkyndong, ong ki dapoi mimo lok; manbru wa emnam em burom; itae, don wa sortok. Ka bru leh wom dam ko u khanatang chaphang yong nga..

Ni......... Paya yapher bak kam i ryngkhi wei kpoh wei mu i mang i yong nga wei yong phi. Nga hi da dep pyrkhat bha o, wa ïwkrum i yung i sem iwa miat wabha. Lait tang now slap na ka lyer, tae, dabiang na ong; Nae, kammon? Neibhah itae i daw, nga da pyrkhat bha o wa iwkrum o ki itae i hot i pot, itae i yung dalan paki, iwa la jia u khih thma ym yie o u kit lang wei tae wow likhreh thma o. Iwa la ong o u dai ileh, ii wow dep de u thied. Kamtae, u man i wow makna wow sepai hi yieh.

Nat...... Tae, khana dei wache na ong,wa me ïwkrum mi ya katae ka poisa manda yoh mi?

Ni......... Da ong'o yaphi wa nga ym booh hot booh pot o. Da ong'o yaphi wa nga ym chna dalan paki o; Tae, da sñiawthooh hi phi na ong, wa nga u thied o dei

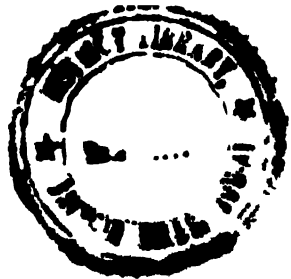
WASTEM dei ksiar, iwa la poi o kat cha wapoi, la em o kat cha wa em, lai yaw beit i. Tae, dang em hi i wakor natloor itae? Chi ka yapyrkhat bieij ko mar dei changprah.

Lam...... Ado! Ka Ni. Da jan yatoh wei i pyrkhat yong nga. Iwa ong o, wa nga u pynlut o hei uñsawari pyrthai.

Ni......... Cha bneiñ cha khyndaw wei pyrkhat yong me wei yong nga ym yatoh. Me, ong mi u li uiñ pyrthai dei wow kit mi kyndung wa ka poisa ha churia. Nga wan lak tyngka i dor u thap o.

Tae, kat dang ya tyrma ki ha wachong, Ïymphoo ki ha wapait chaphang ka mynried ka yong ki, heitae, na jngai chynna ki ya kawi ka lein wa wan bait sak cha kad leiñ. Ya kmen ki aw wiar wei yongbru du wa yoo ki hiar lien ki maji. Tae, kat da sdang doom sdang lyngoh, pun le ngut lai ki rap hajan tae kbai ki)

Net, Lam, Ni... Thied mgaw! Thied mgaw!



Pyrda 23

Li kbai chnong li kbai thaw u dhulia u Syiem neibhah wow man ka dorbar Syiem.

Dhulia......(Uiñ u kyllieñ kyllieñ wa ka bom wachoh wakbai)

Iw! Ap chnong ap thaw; ap paid ap phlang, ap khon ap r'iot ka hima ka sima. Ïw! Ap waheh ap wasan, ap khynthai, ap khynroo ap khyndaiñ, wa ha kani ka muchai wow wan, hei por skit pyrdi sngi daw man ka dorbar sorbar Syiem, kiwa toh yei bhah i yap i im ka ri ka muluk, ka hima sima, ki khon ki r'iot. Kamtae, ham dam u yawan. U Syiem ym bah khlieh kit khlieh u la em iwon iwon i wow jia hadien ya kitu ki wom wan dorbar. Ïw!...........

Pyrda 24

Ka sngi Muchai ha ka dorbar Syiem ha madan Syie m wahchnong. Ki chipai talawiar wa sonteri ya ki khon ki r'iot wa wan dorbar chynrang kynthai, khynnah waheh katkam ka wyrta Syiem heiwa ki montri korbarri, ki heh chipai,U Syıem waka khon u da ya emlang ki.

Syıem...... Ki khon ki r'iot wa maya yong nga, ki tymmen chnong ki tymmen thaw, ki waheh dong ki wa heh chnat, ki nongpyllai loom ki nongpyllai pdeiñ wa em waroh, da khut o ia kani ka dorbar ynne ka sngi neibhah da sñiaw o kam wow khlot ki chkoor, kam wow pra i jabeiñ, hawa yoh o khlieh ka sngi yei ood i nam, yei yam yei kiad na ki waboon ki khon ki r'iot, ki tymmen ki san, yei w ada mıh i tieñ i sorsa, i diaw i tliaw chaneiñ chawah wa da em ki wathok wa chukor, ki wa phon wapah, kiwa tooh wa lute, ka yakhle yakhlaıt, kıwa muaid tanglang kiwa pynkulmar chnong pynkulmar thaw hapoh ka hima sima maya ka yong nga ka yong phı. Kamtae, chwa wa isıh i roi u poor i cha kylleiñ, da khut o ya kani ka Dorbar, tae, yoh u wı pa u wi kiwa em heini u yaklam ya pynioo yow yoh ı ka wi don ka RAI kawa dapdiang da yahun lang. Tae, kiwon kiwon kiwa dang chem nae yatakhooh thymme yeiwon iwon i eh i khoo, yıe kı i leh u khana u pynyoo ki hei ni. Kynmoo, wa ka ni toh ka dorbar kawa da khut da nga, tang ka RAI toh ka yong phi, kawa nga kam u khlieh ka Hima an wow pynkreh kam.

Warep.... Pa Syiem kynrad, nga kaw nong rep uwa im jakpoh nei chisong chiklong nei wa mih nei rep i riang i yong nga wow im wa nga wa

ka tymmen o, da man i ki wa im niangliar im khuslai katni nadooh wa chah phon chah chakae i ha u Harib, wa waroh i wa yaleh i u kune u wyrtia, chi poisa pa chipoisa, chiana pa chiana, kat u yoo dong wa li e ha ki kti yong oo. Ymtoh du kattae, kobsar wa thang kti ware haroh ko, wei rep wei riang i leh ymhoi de. Pa syiem; ka tymmmen o wom suk wom hun de ko, lam pyndooh jait pyndooh khong phi ya kam kani ka jait bru.

Dubi...... Pa Syiem kynrad! I k am ki dubi kiwa ka pyrthai tip hi ko, ki wa kamai nei sait that sait sula yow yoh ja kpoh yoh yut'e, yow yoh that yoh sula u kup u sem, kat ni da raw i la tnan. Pa Syiem! tip cheiwon ka mynried ka yong i, ka yong ki khon ki kti, kiwa ha yung ha sem u poi ko. Nei bhah nadooh w a e w yrta chula u H arib w a d a p ynmih phi Syiem ya ka Hukum wow pyndooh jaid ya i ki Dubi, kiwa pyntngit ia ki um ki wah, wa da pynmih ki khñiang kjut khñiang chitom wahar rukom-tae, han ong phi wym em kam ka tae ka Hukum i leh, da boon kiwa da tieñ wow e sait that sait nep ha i. Wa nei wa jooh sait that sait nep i ynñiaw sngi ha ka chi tayaw, katni ar sngi chi tayaw da pynbor u yoh i. Pa Syiem kynrad, i chem i wa u Harib da man u u nongchoon yong i ki Dubi, kiwa dooh waduk. Kamtae, ngeit i womtoh i wa sang wa ma wow kynjot ka nadooh tre yoh u dooh symbe u dooh jait ko.

Ki Manbei... Pa Syiem kynrad! Wom y oh sa de i khlem rah cha ka khet ka Bichar wa emburom ka yong me neibhah wom y ie da i u syndong u hadong y a ki khon ki nad, ki pyrsa ki ksu yong i wow lait ki

nei pynmlien wa sih, nei dih nei bam tanglang, neibhah da em na pyrdi ki yung ki sem sem kiwa ya imsuk ya im saiñ waroh chi kat tynde, kat u sñiaw katni, wom smat u miet u langoh, da ka ya mai ya tim, da ka ya khajia majia, u kurim wa ka kurim, ki khon wa ka bei. Tae, Pa Syiem, chwa ka akor ka burom u dooh u hiar ko, wa ka imlang sahlang u klumar ko, da toh u thooh phi dei bor Syiem yei daw, nei won i ni wa lynchor wa kynad.

(Katwa ka dorbar dang lai ko cha khmat hei yaklam chit klam chrai uwi/kawi hadien uwi, heini i por, poi u Net, Lam wa u Ni, dei ood dei yam wa ki sula ki that la ram wa jaet wa pai, ki kjat ki kti, i doh i phad wa at wasoo snam. Chipor, ka dorbar duwa yoo ki, suki ko kiaw, wa ya pait yoo wyrai ya ki, tae ym em de ki wa pai wow klam hadooh U Syiem, ki Montri i leh)

Net, Lam, Ni..... Syiem kynrad! Da yap da yap! Rap Syiem rap lam rap phi da yap! Dayap! (Hae! Hae! Wa yam yong waheh)

Syiem.......... Ileh! Ileh! Iwa leh phi kat deitu? Wa yachoh ya dat phi; Nae, wa oor wa t alung wa hap phi? Ileh?

Net............ Ini toh nei bor U Ksuid, U sani, U soitan u wa pynchad pynkiñ ya i. Tae Syiem kynrad, lam pynyap phi kam yow ni, tymhoi hi leh wow pynchitom phi nae u pynyap phi yow won u won u nongchoon!.

Syiem...... U Ksuid! U Sani! U ï u tae, nga ym sñiawthooh o. U ï u tae?

Net, Lam, Ni.... Syiem kynrad, utae toh u Harib. Yoo phi Pa Syiem, i dei mynsien wa hok wakhuid, kam ki bru kiwa kwah wow ku hei man bru longbru, tae, i dalai li kylli sakhiat i now Harıb, wa kammon chem u ya ka lad ka luti wa kat hadooh syndet wa ku hei i manbru longbru hei yoh hei la. Ymtoh na ong Syiem, ymtoh na ong Waheh Wasian i wa lait wow kylli i kamtae? Tae, da khana u y a i wa mahajon u now rngaw iñyung yong oo, wa l i d ai u c ha p oh d khar c ha K adleiñ Surma ha Chilot. Toh now tae u rngaw ong u wa hoi u hadooh kattae. Tae, i dei wa chaniah hok, da thang i yei yung yong i hi pun le ngut, tae, li dai i mar chichuria samen cheitae i thaw wa khana u ya i. Kat u poi heitae, chah dat chah sympat, chah bok, chah kynjat pathan i, dei wa pynbad wa tooh i. Heitae, che yong bru i, wa mahajon ka Harib nei wa kit tooh ko na ka tyngka sorkar tae, A! Num dei bor U Tre Kirot na wom yoh u yoo, tae, i leh da chruiñ da man rngaw lut hi i. Kamtae, Syiem kynrad, i wymhun wymsuk de i la man kat wa man lam rai pynyap phi oo. Tae, la pynslem phi Syiem, womyohsa ı wow him ya ka aiñ ha kti i.

Syiem...............Kat nang slem nang yoh ya ki mudui wapher wapher kiwa pynpar snieh. Tae dang em hi kiwi tawan kiwa kwah u khana chooh chooh yei chem i yong ki. Tae, la em na ka liang ki Montri korbarri nae ki chipai ki swar leh hoi hi u khana ki.

Montri.............. Pa Syiem wa emwarom, womyohsa o khlem yieñ wow khana chaphang ka lyer wa beh cheini cheitai wur wur wer wer, kawa ong, wa ka khet Syiem ka yong phi katni da chong kynrong ko, neibhah, da em ki wa pyntuchoi yowni yowtai wow pynkyllooh ka, yoh ki u chong da kiwan, yoh ki synchar mon u leh noh katwa ngait ki. Tae, kat hei chem wa hei pyrkhat i yong nga, tae ym em ki wow nood wow pynkhih kat ya ka khet mi Syiem lait na u Harib. Tae, chwa wow der i por, datoh u e i ka RAI myntu myntu hi wot kammon u leh.

Chipairangbah.... Iwa ong u Montri toh i wa em, neibhah da wan leh cha ki ckhoor i na ki lad lum khubor rieh, wa da boon kiwa kynnoh kynta wa u Syiem wom em de u pyrkhat u neibhah i Roi i san ka Hima Sima yong oo, neibhah i tae daw, ki kynnoh ki, wa da sdang mih ki kam sih kam roi, da mih ki khon yiekhai hei im hei man, hei lai hei wan kiwa pynma pynmynsoo ya ka imlang sahlang.

Syiem............ Kat nang ap nang sniaw yei chem i yong phi, kobdiñ i mynsien o; Kat nang pyrkhat yeitae, nangjoor i sñiawiñ wymyie de u chah wa ini pa ini jia u hap i. Bi! Kat ya nga u syiem leh, chisien kamtu wa chakae ka nga, kat hadooh wachah sympat chah dad pyn ha ki Montri ki chipai hi ki yong nga! Bı! arsien leh kamtu, wa neh chariñ wa neh syndang ka ru u pynchah yakhle da nga wei wow chah bom chah kura damiar wei doh, da at wa ki ngab; la kam wymtoh hi de u syiem wa pynjah burom sarom ka ru nga. Iwa chah kynnoh o, wa nga ym em de u im sngi o ya ki kam pynroi pynsan hapoh ka hima sima; tae kam mon ande u yoh por wow pyrkhat yeitae, hawa liang wanang da tlawiar su ki kam awri awra, su ki kam pynlumar ha ki chnong ki thaw ha ka ri ka muluk. Tae, ban yei wow chah pynsarom hakhmat ka pyrthai, ban yei wow sorsa ka khet ka Hima yong nga, ha nga hi wym em de deiwi toh u e o ka RAI wa kam ya ka ni ka jait symbe bru toh u hiar syndon da ka thma hawa lakoo ko pom. Nae! Kammon ya ong phi montri korbarri, ki chipai ki swar, ki tymmen ki san waroh ki wa em heini?

(Ki paid waroh suki ki kiaw khlem klam; katwa ki Montri wa ki Chipai yakyrchan lang ki wow Syiem wow hiar daka thma)

Montri/Chipai...Syiem kynrad, iwa ong phi toh i wa tne ware wow hiar noh da ka thma, neibhah da jan waroh, su kiwa da chah pynchad khne ha u Harib. Tae, lam leh ki oo dei wa eh, ym slem de wow knieh u ya ka khet synchar leh.

Tymmen chnong .... Pa Syiem, wa phi ki paradoh parasnam ki yong nga, ki khon ki r'iot ka Hima sima, kamjooh ya ka khon samen, ka khon khliehnud wamaya ka yong me kawa i ñiawkor i kam ka Kchu ka Siang, kam ka manjait mankynja, ka khmat salan yong ka Khet Ksiar Khet Rupa, chikyntien arkyntien kwah o u yapynchiap ha ka ni ka Dorbar, kawa ngait o jan ka wymyoh de i kam ka ni ka wa heh ka wa kmai, kawa da ya klam da ya pynioo chiboon ki ï ki ï kiwa ya toh wei im wei yap ka ri ka muluk, ka Hima sima wa ka jait bru kam juh. Tae, pan bor o wa la e lad phi Pa Syiem wow yapynrap o hajrong ka RAI ka wow yoh i myntu.

Syiem.................. Nynne, da kwah o u sñiaw na phi ki tymmen ki san, tae, sñiaw o wa bein phi u mih u yaklam pynchiap, neibhah i bha i miat lang waroh liang wanang. Khana! Khana! I ï i tae?

Tymmen chnong .....Pa Syiem Kynrad! Da sñiaw phi, da sñiaw i ya iwi pa iwi iwa da jia da hap ha u samen u arngut, ha ki yung ki sem, ha ka Hima sima wa ha ka saiñ Hima sima nae ha ka synchar khadar. Nga da booh ki sarin pa-sarin, da pynchong aki ratap pa-ratap kat kam ka bhah ka sla ka yong ki; Tae, da pynchong pynthiah/kyrdan pa kyrdan yei wa da jia waroh. Tae, ha nga hi samen, chem o kat hadooh wow

hiar da ka thma wom putoh u pood wow poi wow e ya ka RAI. Pa Syiem, payu para waroh, to yapyrkhat Ïyllu damiat nae, wa i ï i yoh myntoi, wa i ï i dooh myntoi i na ka thma? Nga ong o, wa ka thma, la jop la rem, toh ka wa dung kura nadien ya ka chongsuk chongsaiñ, ya ka yoh ka kot na yung ha lait, nadooh u Syiem hadooh u chakri, wa uwa dooh nang dooh chooh chooh u, wa u kmai yuswi u nang heh muna u. Natloor i oor i hap womtoh rukom, sa ka jaet ka pra ka wom em wa yie u biah syrdep duchibet por.

Net, Lam, Ni,
Dubi, Warep... Pa Syiem, ham e lad ya kiwa batai stad. La e lad mi, kani ka Dorbar ym kut de ko chiyaw myntu. Pa Syiem! I da kyrchan i wow hiar i da ka thma. Smai, ileh, wow yakrehlang wa ki chipai phi, wow im wow yap neibhah ka ri.

Chipai...... Syiem kynrad! To, e noh ka RAI, to e noh ka Hukum watoh u pynkhreh i. La pynslem mi u e ka RAI, watieñ i samboi du kat u elad yow NONGCHOON wow hiar thma u da oo ya i.

Khon Syiem.......Pa! Da ka thma ymhoi, duhai! Pa!.........

Montri............Syiem wakhroo wa emwarom, ham e wa ka Syiar pdem wa u kih ka-koh ko. Ka hi watoh u chong pdem, e yn man ko kam tae!

Syiem........Da ap, da sñiaw o na waroh liang; da him wichar o, uwi pa uwi; da chem, da pynskhem wa U Harib toh u Nongchoon wa chyrkhei dooh, U Brukhloo warben, wajrong wa kmai thylliej, wa nep ki Bniat, U Watooh U Walute, U Nongleh jadu myntor, Uwa em u Kynbat pakra, U Nongriñ snam, Nongpynyap bru, U Nongpynkhih Hima Sima wa chyrkhei, U Nongpyntieñ pynma Sorkar. Katda kamtae, kat kam ka Bor syiem, nga myntu, da e o ka RAI wakut dooh, wow hiar thma chisyndon ya oo. Kani ka Hukum u kreh kam hi noh ko nadooh katni ka sngi kat hadooh wa kut ka thma. Katda kamtae, waroh ki khon ki r'iot khmat chynrang wow yakreh lang phi wa ki Montri, ki chipai wow yarah phi jar jar ki khnam ki Ryntieh, U Soom, Ka churi, Ka Wait, Ka Stieh wow ya leh pyrchah o wow Nongchoon hadooh wa kut. Dei Bor Syiem hi i yong nga, pynbna o ileh heini, wa u won uwon u wayoh oo u Harib u kem wei wow rah oo pynim cha yung Syiem yong nga, KULAR o wow bia oo wa ka khon ka yong nga, wow man ko ka Mahadei ka yong oo.

Dieh yalai jar ka luti. Tae, la em iwon iwon i tymbuiñ i duna heini heitai, nga wow tip, wow pait wow yoo, wow pyndap pynbiang. Dieh lai dei mynsien dapchynrang wow im wow yap neibhah ka Ri.

(Kamtae, ka Dorbar dawai. Ki tymmen ki chadae, ki kynthai ki khynnah da liwan ki jar jar ki yung ki sem dei khmat wa yoo wyrai; Katwa, ki khon chynrang wa ki kurim yong ki da yabah la ki Khnam ki Ryntieh, ka Wait u Soom wow li ngam chapoh khloo poh kjam, wow ku ya ki loom, wow hiar

ya ki synrang, wow kab wow kynthiar ya ki um ki wah, ya ki liar ki chka hei wow libeh lithooh yow Harib, uwa da phet rieh ymtip cheiwon. Tae, ki sngi nanglai ki, ym em wa chem oo u Harib. Da mih i pyrkhat ha pyrdi ki chipai wa ki nongbood u Syiem, wa u Harib yie u, u ïutwiar cha ka wi tawan ka Ri. Ini i suba i yong ki, da pyntlot ko ya ki kattu katni ki nongbooddien yow Harib. Ha kawi ka sngi wa miat bha i bnieñ, U Saek dang step rah u ka jar wow libeh dakha. Tae, kammon rae kammon, heipor wa da dep pynyang jar U Saek ha kawi ka khar ha khapkhloo, phet u Harib i dien i dien i khmat i khmat wa ïut u ya chem ki chipai U Syiem, heitae, mam takhooh u ha ka jar U Saek tae pat u khram. Tae, hei khyrngiat wei tieñ, kat nang khih u nang kli ka jar oo. U Saek, du wa yoo yeini, oo mut u jan da toh ka dakha, chad kbai u hadooh wa sñiaw uwi u Montri wa u Chipai Rangbah yaphet ki cheitae. Chem ki dow Harib watoh jar. Da khe ki oo u dat, tymchah U Saek, oo, ong bait u 'Ka Lidakha Ka Lidakha'. Neitae, ya knieh rah ki oo. Katwa U Saek wan ymchah u. Hadien yarah lang ki oo chayung syiem)

Pyrda-25

Da bna la haw waroh ka Hima U Syiem wada yoh kem ki oo U Harib. Chynrang kynthai, khynnah waheh yabeh ki cha yung Syiem wow li jngieh oo. Ka kurim u leh du wa bna ko, phet ko cha yung syiem wei yam khyrngang slet slet. Em na pyrdi ki wa wan jngieh oo, kiwa ong paraki, "Kattu ka thma da kut da suk ko?." Em ki wa ong wym pu kut ko.

Saek..............Syiem! Ka Lidakha katu, ka khon mi hapoh jar. Syiem! Katu Ka Lidakha tohjar ko.

Montri............Saek! Suki chooh kiaw nae! Yakset pha cha trep deiñ. Suki!

Syiem............ Chabas Montri! Chabas Chipai! Nen yoh phi oo?

Saek.............. Nga Syiem! Nga ...

Chipai.............Pa Syiem kynrad, Ymtoh oo toh nga

Syiem........... Ym sñiawthooh de o; sadu ki NGA hi wa boon.
To, la man kat wa man ileh tang da yoh kem chooh phi ya ka Harib. Sñiaw o da siah siam u nud o, dahun o jrut i mynsyien o. Kattu su linoh hi ka cha wa sep ka sngi cha wa sep u bnai yoh u khuid ka mynsoo mynsnam, yoh u lait ka tyrut ka smer napoh ka Hima sima, yoh u chong suk chong saiñ ki khon ki r'iot.

Kurim u Harib... Syiem Kynrad! Duhai ham linoh oo. Wyrai, pyllait tang i mynsien. Wyrai Syiem kynrad.

Chipai........... Syiem!Yow khñiang kjut ymtoh u psan, ya yoh lad u u kharoi.
E noh ka RAI phi, wa ka khon phi u man ko ka bia ka yong nga.

Syiem................Chipai, Montri ham yasy'a ware, jar ka sla bhah daw ya yoh hi phi.
Tae, chwa wow e o ka RAI wa khaddooh, chiboi dang em na pyrdi kiwa ya em lang hei ni, kiwa kwah u ong iwon iwon. La em, to yeiñ, ong.

Tymmen chnong... Nga kwah o iwi hi-eh, wow sñiawbha phi wow elad ya u Harib wow pynsñiaw u yeiwon iwon i sahnood sahkpoh nei liang i yong oo, nei liang ka kurim u, nei liang i yong phi hi leh, yoh u lait i silet tamdien man dym em de u. Wa i hi leh ki paidbah u sñia w hun i.

Syiem......... Itae, toh i wa toh. Tae, kammon, u klam u napoh jar?

Paid.......... O! kammon kamtae Syiem! Hawa dakhut klam ia oo, to e yn klam laitluid hi u neitu najrong tyngkong najan mi. I, katni ya em i, daw tieñ wan yei wow lait u?

(Kamtae, da pyllait ia u Harib wow klam laitluid u najrong ka tyngkong tymbet watoh u yeiñ klam)

Harib..............Syiem wakhroo, Syiem wa emwarom, syiem wa m aya k hliehnud d ooh k i k hon k i r 'iot, k a hima yong phi waroh kawi.

Nga kat tynne, yoo o su yei wadoom hiyieh u lyoh, su yiei langoh hi yieh ha pyrthai hawa yang o yei wow kieh noh ka ñianglait. Tae, khyrngiat o, syndet syndet manda khut phi nga wow yeiñ klam o heini, waroh itu i doom, waroh itu i langngoh wiar hi yieh i tip cheiwon! Syiem kynrad, ha nga hi wym em mooser wa yie u thaw yei sñiawngooh wakhroo i yong nga wow yoh o ya kani ka hok wow klam, wow khana, wow pynche laitluid o ha pyrdi heini. Tae, ini hi syiem sñiaw o, dahun, dabiang wow e noh phi ka rai, wow linoh phi nga cha um nae mo, wow li tuñ phi nga cha diñ nae mo, wow li panang phi nga cha synrang nae mo, wow lithap phi nga chapoh thlu kam u bru wada chah kynnoh kynta, uwa da chah tim chah tla, uwa dachah tait chah pynrem na waroh ki liang. E, noh ka rai, e syiem!

(Khlem dem i khmat tang khajiak ileh, u Harib klam u dei wa peit pyrchah chow Syiem, cha ki montri, ki chipai wa cha ki paidbah khlem pynioo tang khajak yei diaw i sñiawsih. Katwa u syiem wa ki paidbah kat nang klam u i khlieh ki khih kai yong ki khonboo, "Ngong ngong", tip iwa pyniñ nae iwa pynlung).

Syiem......... Da elad ia me wow klam katwa dang yie mi. Tae, lam em hi de, tae u ong ande kammon.

Paid...........Ileh u dam noh mi u klam? Ham kun yei watoh u kha mi Harib!

Harib.......... Syiem! U pa ka hima! Kattu da man mi u Syiem u Kmai wa pura, uwa biang, u nongbichar wa knah chemphang. U nongri nonglum ya ka hima sima uwa khlan wa embor. U nongda u nongchare uwa chynna jngai chaphang ka mynried ka mankawi yong ki khon ki r'iot, yong ka jait ka kynja, yong ki nong-chong chnong wapher waroh. Ileh ong o kamtae, Syiem! Neibhah, yei pakla i yong me Syiem, yei pakla yong i, ymtip i ki lam em kiwa kdaw kti. Yei duna yong me Syiem, yei duna i yong nga, ym chynna i ki, lam em kiwa pynioo. Kamjooh yei eh i khoo, ymtip i ki lam ya takhooh. Tae, Syiem, ileh me, nga, nae kiwi dang chynthud i pun ha u moo, uwa da yoo chwa i phlet nae watoh u yeit?
Tae, Syiem, da dep ya takhooh mi liang wanang nadooh iwa khian tam hadooh iwa heh dooh i man i long, i jia wapher wapher hapoh ka hima mi. Tae, kini ki ï ki ï da yah ki ya me wow tip mi u lana, da tip mi u syndong hadong, da tip mi u e ka bichar ka rai ha ka synchar ka khaddar, ha ka imlang ka sahlang, ha ka khih ka kamai, ka yoh ka kot, ka tip ka stad, ha ka sain hima kamtae ter ter.

(Tae, kat nang klam u Harib, nang ksoh khlieh u Syiem wei pynkhih rdang woi woi. Katwa na ka liang ki paid ya suki kiaw lait du ki montri wa ki chipai wa pynheh pyllungkhmat yoo kam wow mih ki chlet cha madan)

Harib...........Syiem, da sñiawthooh o, wasu chilıab, ka sngi o da sep ko myntu. Tae, iw yoh o u rah neini, toh kam wa wan o cha pyrthaı lyngkthuiñ, kamtae, hi u lai o. La em ıwa yie o u rah, toh i hok don wei bha. Neitae, ı daw, sñiaw o man i pap wom kyllep de, la nga ym phla o heini hakhmat yong phi waroh ya waroh ki kam wada leh o. Syiem hakhmat mi kaw pa, hakhmat kini waroh kiwa ya emlang heini waroh, khuıd o u pynche wa iwon iwon iwa leh o, ymjooh em khlem da yahun arliang.

Hei por wathngan um o, da ong o yow te u warep neiwon wahoi u dih um o. Phah u nga na trep u. Tae, nga dalai. Tae, manda poi ha pchem trep, wiarnoh i thngan um, tae, hei thaw u pan o da ka um, pan noh o da ka poisa. Tae, ka tymmen u, ym em u e ko kat dym tipmit ko nga. Pan bor ko now te, u tymmen ko. Tae, oo da ong u e, ka da e, nga dahim. Tae, iwa pakla uwa pan nae u wa e? Hoh-o, da mih ka hukum now Syiem wow kem wow kset nga nae wow pyniap. Tae, nga da ïut, da phet, da yachem wow Dubi ha liar treriat, tae da pan o ya ki sula u wow sap o, oo wan wow sap u da ki yong nga. Neitae, oo, da ïut u. Nga da chong hei thaw u. Neitae, poi u Syiem, thooh u oo u Harib, tae, nga tang wow lait o na oo, da ong o ya oo, wow lai. Ki chipai u da wan neitae, da dat da bom ki oo. Hawa kam tae i yong i Bieij? Sakhiat, nga

da kit o yow kba uwi u warep cha yung o, hei por wa yachem o wa oo ha wahyangnong, wa li khana o yei wachah daiñ roi ki kseh na saiñ u, tae, ong o ya oo wa ka kurim u dalai ko cheitae. Du kamtae, ong pathan u ya nga, sñiawbha nae kit oo da me cha yung. Tae, nga da kit, dei sñiawbha kam wa ong u. Tae yeitae i ya kynnoh wa ong ki, wa khie ki u ya takha ya mynsoo chi kurim ki neibhah yong nga; tae, kammon nga u em hok o u karbar yei yong yung yong kurim kiwi? Manda kamtae. I wa bieijsian? Neitae wan, u Net, Lam, Ni khlem tip yei dooh i weh, li thang huria human hi yieh ki yei yung yei sem i. Tae, kat wa man i ki wym embor, ki watlot, wadooh waduk, chah beit i u leh ki katwa ngait ki. Tae, ym em hi leh na ka liang ki bru u syiem wa li kem li kdoh ki, lait du u paidbah wa wyrai wa yarap tympleh yarap pyllang tiar pyllang tar. Tae, yeitae iwa chah bom chah dat u Net, Lam, u Ni chapoh dkhar, i kammon u emkti i. Nga sakhiat, da khana o kamwa man hei por wa li kylli ki chaphang itae i mahajon syndet i. Da khana i, watoh now r'ngaw yung wathang ki yei yong i. Tae, i da kit bieij kit saeh i kat cha wapoi, tae, da poi i ha kadlieñ Surma, tae, da khut ka nasib ka bok i wow mahajon neitae; tae, ki wan, hawa ka bhah ki toh u yoh ki dow deiñ sympat, tae ileh u li pynkit pap ki cha i. Tae, kammon Syiem, yie hi i u khloh ya ka bhah ka kupar para? Syiem! Ha katu ka miet wa chah kura chah bok mi hapoh yung-yakhle, khuid o u ong, ymtoh i pap i yong nga. Sakhiat, hei por wada sdang ka yakhle, heitae, poi uwi u bru, uwa khut nga, "Alae heini." Tae, nga mut bait o watoh u wa wan yakhle kam i, neibhah, nei riam, neidur wa neileh i yong oo, synñium i

tmoh i tmaiñ, ki sula watyrphut tyrphet, tae ï wow tip de u ï? Tae, nga da khut oo wow psut u chapoh yung. Da psut u, da chong u hajan o. Neitae, kat nang lai ka yakhle, o heitae wa laikhmat lyngkdang yam heitae. Tae i por nanglai, ka yakhle nangbang. Da poi ha u pood, wa nga da khuid kliñ wadooh, wada jem daw ware. Heitae, ong ki lok yakhle, kammon u yaleh chooh. Tae, nga kat watieñ wasorsa o chiboi utae u bru toh u wachoon ya nga, tae, wan hi-eh hei pyrkhat o, ban yei wow lehsih u nga cha sarok, bha i wow pynchah yakhle noh o heini. Kamtae, da pynchah yakhle o oo. Tae, da dooh. Nga da liwan. Tae, kat hei step, bna haw, wa chah pynchah yakhle u Harib oo u Syiem. Da at wa ka ngap wachah kura u. Nga dang heitae kroit wa khyrngiat. Khadduh, kwah o u kyntu yow Syiem, wa hei yatoh wei yoh kem yoh kdoh ya nga wow e ya ka bichar ka rai wahok. Sñiaw o kat tynne, wa kamchah u montri, wa kamchah u chipai wa uwi na ki toh wa kem wakdoh nga. Tae, nga u ong o, Syiem, u montri wow chipai toh ki wa em tiar thma, kiwa em suloi, em wait, em stieh. Tae, nu watoh ki wa yoh nga, tharai mi Syiem dang yoh hi o u poi heini khlem em i dak takha, dak mynsoo; chiboi da yap hi o pun na loom.

Uwa yoh kem nga Syiem, toh u Saek. Ute lyngkthuiñ dui doh wa ka patlun poh hi-eh. Wa yoh u nga leh, watoh o ha ka jar yong oo.

Syiem! Ksoh hok ya ka hukum, ya ka kular ka yong me; kawa pynbna mi wa uwon uwon uwa yoh kem nga, uwa yie u rah nga pynim cha yung syiem mi, u bia u wa ka khon mi. Em nae ym

em kam katae ka kular mi?

Paid...........Em hi! Em hi!

(U Syiem, la kyrngae ymtip de u klam, wa muaid u na ki ktien u Harib)

Harib...........Syiem! Nadooh nachwa nalap ka sngi u bnai hadooh katni, wa cha kiwi tawan ki sngi leh daw thooh hi ki, i suk! I suk tang wom chem ki. Thooh i ki na ki paidbah tang wom em i ha ki.

I suk du heiwi don i thaw chong. Itae, iwa u Saek, u wa ong i uwa bieij waklae, sñiaw thooh bha u ki. Ha oo, ym em spah ym em hajar, ksiar nae rupa, lait na i tae donhi iwa oo thooh, kbai, khut wei womtip mit u yeiwi tawan lait nei MAYA, MAYA, I MAYA

(Smoor ka madan Syiem, sawa ka yung u waroh kawi da ki sur ky'i)

------**Kut**------

Art and Design by:
C. Hydelbart Passah, Lumpyrdi, Jowai.
Layout by:
Techlife, KNB Road, Lawmusiang, Jowai.

Printed at:
Myntoilang Printing Works, Jowai.